

Alueiden komitean lausunto aiheesta ”Korkeakoulutuksen nykyaikaistaminen”

(2012/C 113/09)

ALUEIDEN KOMITEA

- on tyytyväinen siihen, että Euroopan komissio pyrkii aktiivisemmin tukemaan korkea-asteen oppilaitoksia ja erilaisia valtiollisia, aluekohtaisia ja paikallisia viranomaistahoja korkeakoulujärjestelmien nykyaikaistamissuunnitelman toteuttamisessa.
- yhtyy Euroopan komission näkemykseen, että korkea-asteen koulutukseen investoidaan Euroopassa kokonaisuudessaan liian vähän, ja toteaa samalla, ettei yksinomaan jäsenvaltioiden vaan monissa tapauksissa myös alueellisten viranomaisten on hyväksyttävä vastuunsa ja lisättävä korkeakoulutukseen julkisin varoin tehtäviä investointeja.
- kehottaa Euroopan komissiota kiinnittämään konkreettisia ohjelmia ja toimintalinjoja määrittäessään entistäkin enemmän huomiota yhteen prioriteetista, joita se perustellusti itse esittää jäsenvaltioille ja korkeakouluille: koulutukseen osallistumisasteen kohottaminen ja korkea-asteen koulutuksen "sosiaalisen ulottuvuuden" vahvistaminen, joka on edellisen välttämätön edellytys.
- katsoo, että korkea-asteen koulutuksen tarkoituksenmukaisuus voi heijastua siinä, missä määrin korkeakoulut vastaavat tyypillisesti alueellisiin tai paikallisiin tarpeisiin ja antavat siten tosiasiallisen panoksen paikalliseen tai aluekohtaiseen kehitykseen.
- panee merkille, että työtä on tehtävä vielä paljon, jotta pystytään paitsi parantamaan myös syventämään mahdollisuuksia opintoihin liittyvään liikkuvuuteen sekä rajatylittävään yhteistyöhön ja siten kasvattamaan niiden tuottamaa lisäarvoa olennaisesti.
- toteaa tässäkin yhteydessä, että alue- ja paikallisviranomaisilla on tärkeitä toimivaltuuksia yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen alalla, aivan nuorisopolitiikan ja työllisyyspolitiikan tapaan. Komitea korostaa, että alue- ja paikallisviranomaiset ovat tästä syystä ja toissijaisuusperiaatteen mukaisesti avainasemassa puheena olevan nykyaikaistamissuunnitelman toteuttamisessa.

Esittelijä	Mia DE VITS (BE, PSE), Flaamilaisen parlamentin jäsen
Viiteasiakirja	Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Tukea kasvulle ja työllisyydelle – Euroopan korkeakoulujärjestelmien nykyaikaistamissuunnitelma
	COM(2011) 567 final

I POLIITTISET SUOSITUKSET

ALUEIDEN KOMITEA

1. Yleisiä huomioita

1. on hyvillään tiedonannosta "Tukea kasvulle ja työllisyydelle – Euroopan korkeakoulujärjestelmien nykyaikaistamissuunnitelma", jossa Euroopan komissio esittää korkea-asteen koulutuksen uudistusten ensisijaiset toimintapoliittiset päämäärät. Komitea pitää arvossa, että Euroopan komissio pyrkii näin antamaan lisäkannustimen uudistuksille, jotka käynnistyivät Bolognan prosessista sekä eurooppalaisen korkeakoulutusalueen ja eurooppalaisen tutkimusalueen luomisesta mutta joita ei vielä ole läheskään saatettu päätökseen, ja että komissio varaa näille uudistuksille samalla merkittävän aseman Eurooppa 2020 -strategian puitteissa ja siihen sisällytettyjen lippulaivahankkeiden yhteydessä.

2. kannattaa tiedonannossa valittua toimintamallia, jota noudattaen Euroopan komissio yhtäältä tekee selkoa ensisijaisista toimintapoliittisista tavoitteista, jotka sekä jäsenvaltioiden että korkea-asteen oppilaitosten tulisi saavuttaa kuluvaan vuosikymmenen loppuun mennessä. Toisaalta komissio tuo julki, millä tavoin se voi tukea jäsenvaltioita ja korkea-asteen oppilaitoksia tämän nykyaikaistamissuunnitelman toteuttamisessa.

3. vahvistaa, että päävastuu korkea-asteen koulutuksen uudistamisesta on jäsenvaltioilla ja korkeakouluilla itsellään, vaikka haasteet ja toimintapoliittiset reaktiot ylittävätkin valtiolliset rajat ja EU:lla on tällä politiikanalalla koordinointi- ja tukivastuu. Komitea toteaa tässäkin yhteydessä lisähuomionaan, että alue- ja paikallisviranomaisilla on tärkeitä toimivaltuuksia yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen alalla, aivan nuorisopolitiikan ja työllisyyspolitiikan tapaan. Komitea korostaa, että alue- ja paikallisviranomaiset ovat tästä syystä ja toissijaisuusperiaatteen mukaisesti avainasemassa puheena olevan nykyaikaistamissuunnitelman toteuttamisessa.

4. toteaa, että ehdotettu strategia korkeakoulutuksen uudistamiseksi ei näytä aiheuttavan ongelmia toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden noudattamista ajatellen.

5. painottaa, että koulutuksen, korkeakoulutus mukaan luetuna, tulee ensi sijassa tarjota ihmisille laaja-alainen yleissivistyspohja, jonka myötä heidän kykynsä pääsevät täyteen kukoistukseensa ja he onnistuvat kehittymään persoonallisuudeltaan avoimiksi, vahvoiksi ja monipuolisiksi ja pystyvät ottamaan kantaakseen täyden vastuun yhteiskunnan jäsenenä. Koulutuksella on myös kiistämätön taloudellinen arvonsa, mutta sillä on muitakin arvoja. Niinpä koulutuksen tarkastelu talouden näkökulmasta jää aina välttämättä puutteelliseksi. Talousnäkökulman omaksuminen saattaa silti tietyissä asiayhteyksissä olla järkevää ja jopa välttämätöntä.

6. yhtyy – edellä esitetystä tinkimättä – täysin näkemykseen, että yleissivistävälle ja ammatilliselle koulutukselle on annettava keskeinen rooli pyrittäessä älykkääseen, kestäväpohjaiseen ja osallistavaan kasvuun Euroopassa, ja painottaa, ettei eurooppalaisten korkeakoulujen mahdollisuuksia toteuttaa yhteiskunnallista rooliaan vielä hyödynnetä täysimääräisesti.

2. Keskeiset toimintapoliittiset tavoitteet jäsenvaltioille ja korkeakouluille

2.1. *Vastataan Euroopan tarpeisiin lisäämällä opiskelun tuloksellisuutta ja tutkinnon suorittajien ja tutkijoiden määrää*

7. yhtyy analyysiin, jonka mukaan Euroopassa on pyrittävä saavuttamaan vuoteen 2020 mennessä koulutuksen keskimääräisessä tasossa tavoite, että 40 prosenttia nuorista suorittaa korkea-asteen tutkinnon tai vastaavat opinnot, jotta kyetään vastaamaan osaamisintensiivisten työpaikkojen ennustetusta ja välttämättömästä kasvusta syntyviin tarpeisiin, tarjoamaan nuorille paremmat näkymät laadukkaasta työstä ja siten myös torjumaan työttömyyttä ja erityisesti nuorisotyöttömyyttä.

8. on vakuuttunut, että innovatiivisten TVT-ratkaisujen laaja-alainen käyttö korkeakoulutusta tarjoavien keskuudessa voi helpottaa osaltaan korkeakoulutukseen pääsyä ja lisätä osallistumista, kun ajatellaan esimerkiksi harvaan asutuilla seuduilla ja saarilla, vuoristoalueilla sekä syrjäisimmillä alueilla asuvia opiskelijoita.

9. yhtyy painokkaasti näkemykseen, että onkin kyettävä houkuttelemaan ihmisiä koko yhteiskunnan laajuudelta hakeutumaan korkea-asteen koulutukseen, ja pahoittelee, että tietyt väestöryhmät ovat edelleenkin selkeästi aliedustettuina korkea-asteen koulutuksessa. Komitea huomauttaa, että tämä aliedustus, joka lisäksi esiintyy sitäkin kärjistyneempänä ja sietämättömällä sitkeydellä opettajakunnassa, paitsi aiheuttaa meille sosiaalisia ongelmia mutta on myös talouden näkökulmasta epätarkoituksenmukaista lahjakkuuksien tuhlausta.

10. ehdottaakin, ettei tarkkailla pelkästään sitä, missä määrin jäsenvaltiot edistyvät korkeakoulutuksen osallistumisasteen, ja mikä on vähintään yhtä ratkaisevaa, koulutuksen tuloksekkuuden kohentamisessa, vaan että seurataan myös sitä, missä määrin jäsenvaltiot ja korkeakoulut onnistuvat houkuttelemaan opiskelijoita aliedustetuista ryhmistä ja "muiden kuin perinteisten" opiskelijakandidaattien piiristä, ja vieläpä niin, että klassiset roolimallit murtuvat, jolloin pystytään vaikuttamaan stereotyyppiin oppiainevalintoihin ja niistä kumpuavaan ammattialojen eriytymiseen. Kun otetaan huomioon väestörakenteen muutokset, komitea on vakuuttunut, ettei välttämätön osallistumisasteen oleellinen kohottaminen voi tapahtua kestävältä pohjalta, elleivät jäsenvaltiot ja korkeakoulut onnistu sisäistämään tätä "sosiaalista ulottuvuutta" korkea-asteen koulutusta koskevassa

politiikassaan perin juurin. Komitea pitääkin välttämättömänä, että myös tälle lohkolle määritetään nimenomaiset tavoitteet, jotka täytyy tietenkin mukauttaa kunkin jäsenvaltion erityisolosuhteisiin, myös aluekohtaisesti. Komitea korostaa kuitenkin, että lisääntynyt osallistuminen edellyttää myös lisärahoitusta Euroopan korkea-asteen oppilaitoksille, jotta voidaan varmistaa tutkimuksen ja opetuksen korkea taso.

11. tukee Euroopan komission kehoitusta varmistaa, että rahoitustukea on tarjolla potentiaalisille opiskelijoille, jotka ovat peräisin tulotasoltaan heikommasta ympäristöstä. Komitea ilmaisee tässä yhteydessä huolestuneisuutensa eri jäsenvaltioissa jo päätetyistä tai suunnitteilla olevista lukukausimaksujen korotuksista, jotka ovat ristiriidassa sen kanssa, että kaikki EU:n jäsenvaltiot ovat ratifioineet taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen, jonka 13 artiklassa määrätään muun muassa, että "korkeampi opetus on kaikin asianmukaisin tavoin tehtävä yhtä mahdolliseksi kaikille kyvykkyyden perusteella ja ennen kaikkea ottamalla asteittain käyttöön maksuton opetus." Komitean mielestä on vaarana, että lukukausimaksun noustessa myös kynnys osallistua korkea-asteen koulutukseen kohoaa hetkellä, jolloin monet opiskelijat ja näiden perheet joutuvat kohtaamaan finanssi- ja talouskriisin seuraukset.

12. toteaa, että myös muut tekijät kuin taloudellinen valmius (kuten huomion kiinnittäminen opintoalan valintaan, soveltuvat valmistavat opinnot tai täydennyskoulutus niiden puuttuessa, opintojen ja uravalinnan ohjaus, oikea-aikainen uran tai opiskelualan suunnanmuutos soveliaammaksi, jotta vältetään korkea-asteen opintojen keskeyttäminen; opiskelijakeskeisempi toimintamalli korkea-asteen koulutuksessa yms.) voivat ratkaista korkea-asteen opintoihin ryhtymisen ja menestymisen niissä, ja kehottaa jäsenvaltioita ja korkea-asteen oppilaitoksia kiinnittämään riittävästi huomiota myös niihin seikkoihin. Komitea paheittelee, ettei kyseisiä toimintalinjoja koskevaa tietoa vielä kerätä kyllin järjestelmällisesti ja jaeta jäsenvaltioiden kesken, vaikka korkeakoulutuksen muiden näkökohtien osalta niin menetelläänkin. Se huomauttaa tähän liittyen, että Bolognan prosessin yhteydessä kehitteillä olevaa, korkea-asteen koulutuksen sosiaaliseen ulottuvuuteen paneutuvaa seurantaryhmää varten on syytä osoittaa riittävä tuki.

13. on tyytyväinen Euroopan komission ehdottamiin toimenpiteisiin, joita ovat kansallisten tutkintokehysten kehittäminen selkeine ja tarvittaessa erityisine siirtymävyilyine eri tutkintotasojen välillä; opintotulosten ja tosiasiallisesti hankitun tiedon ja osaamisen ensisijaistaminen (mm. menettelyin aikaisemmin hankittujen tutkintojen ja [myös arkioppimisen kautta sekä virallisen koulutusjärjestelmän ulkopuolella hankitun] osaamisen tunnustamiseksi), sen sijaan että pitäydettäisiin perinteisempiin ja muodollisempiin kriteereihin, kuten opintojen kestoon ja opinto-ohjelmaan sisältyvien opetustuntien määrään. Komitean mielestä kuvattujen kaltaiset toimet voivat olla tarkoituksenmukaisia välineitä, joiden avulla osaaminen kyetään arvottamaan paremmin ja määrittämään ihmisten tutkintotasoa täsmällisemmin tai tarjoamaan soveltuva ja realistinen väylä korkeampaan tutkintoon.

14. tähdentää, että Euroopan komission tulisi itsekin johdonmukaisesti noudattaa joustavien oppimisväylien ja joustavien

oppimisen muotojen osalta ehdottamaansa toimintamallia soveltaessaan nykyisin voimassa olevaa ja laatiessaan uutta direktiiviä ammatillisen pätevyyden tunnustamisesta.

2.2. *Parannetaan korkea-asteen koulutuksen laatua ja tarkoituksenmukaisuutta*

15. tukee ajatusta, että tiiviimmät yhteydet työelämään ja työmarkkinaorganisaatioihin ovat korkea-asteen koulutukselle suureksi eduksi, ainakin sikäli kuin sen tarkoituksena on välittää tietoa ja keskeiset siirrettävissä olevat taidot, joita tarvitaan korkea ammattitaitoa edellyttävissä ammateissa. Komitea katsoo toisaalta, että myös työelämän tahot voisivat asennoitua vastuullisemmin korkea-asteen koulutukseen nähden mm. tarjoamalla riittävästi laadukkaita harjoittelupaikkoja korkeakouluopiskelijoille ja -opettajille ja antautumalla vuoropuheluun korkeakoulujen kanssa pohtiakseen tulevaisuuden työuria ja niihin liittyviä koulutusvaatimuksia, ottamalla tohtorintutkinnon suorittaneiden yleisen siirrettävissä olevan osaamisen huomioon täydestä arvostaan yms. Olisi myös luotava entistä laajemmin yritysten ja korkeakoulujen välisiä tutkimuskumppanuuksia.

16. on vakuuttunut siitä, että paikallis- ja alueviranomaisilla, jotka yleensä ylläpitävät erinomaisia suhteita sekä korkeakouluihin että työelämän tahoihin, on parhaat mahdollisuudet virittää ja sujuvoittaa tätä vuoropuhelua.

17. katsoo, että korkea-asteen koulutuksen tarkoituksenmukaisuus voi heijastua siinä, missä määrin korkeakoulut vastaavat tyypillisesti alueellisiin tai paikallisiin tarpeisiin ja antavat siten tosiasiallisen panoksen paikalliseen tai aluekohtaiseen kehitykseen. Komitea toteaa, että tämänkaltaisen alueellisen sitoutumisen on yksi ulottuvuuksista, joihin nähden korkeakoulut voivat määrittää tehtävänsä ja strategiset prioriteettinsa ja joiden puitteissa ne kykenevät pyrkimään huippusuorituksiin. Komitea korostaa ja kannattaa näin ollen eurooppalaisten korkeakoulujen moninaisuutta ja yksilöllisyyttä.

18. kehottaa ottamaan kaikissa Euroopan korkea-asteen oppilaitoksissa laajalti käyttöön TVT-ratkaisuja. Korkea-asteen oppilaitosten ja asiaankuuluvien valtiollisten, alueellisten ja paikallisten viranomaisten yhteisen tietotekniikkajärjestelmän kehittäminen saattaisi lisätä tutkinnon suorittaneiden osuutta.

2.3. *Parannetaan koulutuksen laatua liikkuvuuden ja rajatylittävän yhteistyön avulla*

19. pitää lukuisista eri syistä sekin hyvin harkittua yhteistyötä ja rajatylittävää yhteistyötä tärkeinä seikkoina koulutuksen laatua ja yksilökohtaista kehitystä ajatellen ja varsinkin niiden ihmisten näkökulmasta, jotka kykenevät niitä hyödyntämään. Komitea toteaa, että jäsenvaltiot ja korkeakoulut ovat mm. Erasmus-ohjelman tarjoaman ja Bolognan prosessin vielä vahvistaman liikevoiman ansiosta kyenneet valtaviin edistysaskeleisiin tällä alalla. Komitean näkemyksen mukaan on mittaamattoman arvokasta, että näiden ohjelmien ja tämän yhteistyön ansiosta "Eurooppa" on monien ihmisten silmissä jotain konkreettista ja myönteistä.

20. panee siitä huolimatta merkille, että työtä on tehtävä vielä paljon, jotta pystytään paitsi parantamaan myös syventämään mahdollisuuksia opintoihin liittyvään liikkuvuuteen sekä rajatylittävään yhteistyöhön ja siten kasvattamaan niiden tuottamaa lisäarvoa olennaisesti. Euroopan komissio luettelee perustellusti joukon esteitä, joita esiintyy hallinnon eri tasoilla ja jotka useissa tapauksissa nivoutuvat maakohtaisiin erityisolosuhteisiin. Komitea katsoo, ettei tämän kentän monisyisyys saa estää jäsenvaltioita, alue- ja paikallisviranomaisia ja korkeakouluja tarttumasta asiaankuuluvalla rivakkuudella näihin ongelmiin, kukin oman vastuualueensa puitteissa.

21. kehottaa ottamaan kaikissa korkea-asteen oppilaitoksissa käyttöön tutkintotodistusten liitteet, sillä ne edistävät merkittäväällä tavalla tutkintotodistusten vertailtavuutta ja helpottavat huomattavasti tutkintotodistusten tunnustamista.

22. kiinnittää huomiota eräisiin nykyisistä korkea-asteen koulutusta koskevista laaduntakaushankkeista tuodakseen ne esille malliksi rajatylittävästä yhteistyöstä, kun otetaan huomioon niiden pysyvät vaikutukset asianomaisten jäsenvaltioiden ja alueiden korkeakoulujärjestelmiin.

23. kehottaa asiaankuuluvia kansallisia viranomaisia – jotka ovat useissa tapauksissa alue- tai paikallisviranomaisia – helpottamaan ja nopeuttamaan akateemisten tutkintojen tunnustamista, jotta voidaan poistaa yksi opiskelijoiden ja korkeakoulututkinnon suorittaneiden liikkuvuuden merkittävistä esteistä. Menettelystä ei pidä aiheuttaa hakijalle ylivoimaisia kustannuksia, eikä se saa kestää neljää kuukautta pidempään.

2.4. Hyödynnetään osaamiskolmion mahdollisuudet

24. yhtyy täysin ajatukseen, että on välttämätöntä kehittää ja käyttää paremmin koulutuksen, tutkimuksen ja elinkeinoelämän välistä "osaamiskolmiota". Komitea onkin kokonaan samaa mieltä Euroopan komission analyysistä, jonka mukaan korkea-asteen oppilaitokset ja tutkimuskeskukset voivat vauhdittaa taloudellista kehitystä alueillaan, hyödyntää alueellisia vahvuuksia globaalissa mittakaavassa tai voivat toimia osaamisverkoston tai -klusterin keskuksena palvellen paikallista taloutta ja yhteiskuntaa.

25. toteaa, että edellä mainittu pätee sitäkin suuremmalla syyllä, mikäli paikallis- ja alueviranomaiset kohdentavat tukensa strategisesti ja valitsevat harkiten joukon ensisijaisia aloja, jotka pohjaavat oman alueen erityisiin vahvuuksiin tai oman alueen erityistarpeisiin. Olisi edistettävä voimakkaasti sellaisten osaamis- ja innovaatioklustereiden muodostamista, joihin osallistuu alue- ja paikallisviranomaisia, korkeakouluja ja paikallisia yrityksiä, myös aloittelevia yrityksiä.

26. huomauttaa tässä yhteydessä lisäksi, että Euroopan komissio tarkastelee tiedonannossaan aihetta jokseenkin kapea-alaisesti yritysmaailman, markkinointikelpoisten tuotteiden ja palvelujen potentiaalin, osaamisen sekä markkinoinnin näkökulmasta. Komitea painottaa, että korkeakouluilla ja tutkimuslaitoksilla on myös yhteiskunnallinen velvoite suhteessa julkisiin instituutioihin ja voittoa tavoittelemattomaan sektoriin, joista esimerkkeinä mainittakoon (oppivelvollisuus)opetus, lääketieteen ala ja terveydenhoidon avustavat tehtävät, sosiaali- ja hyvinvointipalvelut jne.

2.5. Tehostetaan hallinnointia ja parannetaan rahoitusta

27. yhtyy Euroopan komission näkemykseen, että korkea-asteen koulutukseen investoidaan Euroopassa kokonaisuudessaan liian vähän, ja toteaa samalla, ettei yksinomaan jäsenvaltioiden vaan monissa tapauksissa myös alueellisten viranomaisten on hyväksyttävä vastuunsa ja lisättävä korkeakoulutukseen julkisin varoin tehtäviä investointeja. Komitea kehottaakin jäsenvaltioita ja soveltuvin osin myös alueellisia viranomaisia olemaan – julkiseen talouteen kohdistuvasta paineesta huolimatta – asettamatta tulevaisuutta epävakaalle pohjalle vaan pikemmin investoimaan pitkäkestoiseen kasvu-uraan sen sijaan että ne tekisivät leikkauksia aloilla, joilla luodaan perustaa huomispäivän kasvulle. Komitea katsoo, että Euroopan komissio voi valvoa tilanteen kehittymistä konkreettisesti tarkkailemalla talouspolitiikan EU-ohjauksjakson avulla, ettei säästöjä kohdisteta aloihin, jotka ovat ratkaisevan tärkeitä Eurooppa 2020 -strategian toteuttamista ajatellen.

28. viittaa tarkastelutapaan, jossa koulutusta pidetään julkisena hyödykkeenä, ja yhtyy Euroopan komission näkemykseen, että julkiset investoinnit ovat ja niiden on jatkossakin oltava kestäväpohjaisen korkea-asteen koulutuksen ensisijaisena perustana.

29. kannattaa pyrkimystä monipuolistaa rahoituslähteitä, esimerkiksi julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuudet infraruktuurin rahoittamiseksi, mutta varoittaa, että yhden mahdollisen vaihtoehdoisen lähteen hyödyntäminen, eli yksityisrahoituksen osuuden kasvattaminen lukukausimaksuja korottamalla, voi aiheuttaa lisäpainetta kotitalouksille. Komitea pelkää, että tämä kotitalouksiin kohdistuva paine voi muun muassa johtaa koulutukseen osallistumisasteen supistumiseen, epätoivottaviin siirtymisiin opiskelijakunnan sosiaalisessa koostumuksessa ja synnyttää tai vahvistaa epäsuhtaisia liikkuvuusvirtoja jäsenvaltioiden tai alueiden välillä. Jotta voitaisiin luoda yhtäläisiä mahdollisuuksia kaikille ja pyrkiä huippusavutuksiin, komitea kehottaa kehittämään apurahoja ja opintolainoja koskevaa toimintapolitiikkaa, joka perustuu ansio- ja opintomenestyskriteereihin.

30. on tyytyväinen sellaisten uusien rahoitusmekanismien luomiseen ja vanhojen edelleenkehittämiseen, jotka ovat suoritusperusteisia, tukevat monipuolisia strategisia valintoja sekä oppilaitosprofiilien moninaisuutta ja kannustavat kaikentyyppisiin huippusuorituksiin. Komitea toteaa samalla kokemuksen opettaneen, että kuvatus mekanismit on otettava käyttöön kyllin harkitusti ja tarpeellista varovaisuutta noudattaen mm. sen varmistamiseksi, että sovellettavat kaavat ja indikaattorit tosiasiallisesti tukisivat toivottujen tavoitteiden toteuttamista ja jotta laitosten välisen ja sisäisen monipuolisuuden tavoitteelle tehdään täyttä oikeutta.

31. huomauttaa, ettei korkea-asteen oppilaitosten lisääntyvä autonomia vapauta niitä vastuuvollisuudesta eikä velvoitteista sijaintiympäristöään kohtaan. Tästä huolimatta komitea myöntää, että oppilaitosten autonomian kasvattamisella on myös pääosin myönteinen vaikutus yksityisen pääoman houkuttelemista ajatellen, mikä edistää tavoitetta kasvattaa korkea-asteen koulutukseen suunnattavia investointeja.

3. EU:n toimenpiteet: avoimuuden, monipuolistumisen, liikkuvuuden ja yhteistyön kannustimet

32. on tyytyväinen siihen, että Euroopan komissio pyrkii aktiivisemmin tukemaan korkea-asteen oppilaitoksia ja erilaisia valtiollisia, aluekohtaisia ja paikallisia viranomaistahoja korkeakoulujärjestelmien nykyaikaistamisuunnitelman toteuttamisessa. Komitea pitää mainittua tukea kaikissa sen eri muodoissa ratkaisevan tärkeänä, jotta erilaisten viranomaistahojen samoin kuin korkeakoulujen toimintaohjelmia pystytään lähentämään riittävästi toisiinsa ja jotta toivottu monipuolisuus ja profilointi saavat kylliksi sijaa.

33. kehottaa Euroopan komissiota kiinnittämään konkreettisia ohjelmia ja toimintalinjoja määrittäessään entistäkin enemmän huomiota yhteen prioriteetista, joita se perustellusti itse esittää jäsenvaltioille ja korkeakouluille: koulutukseen osallistumisasteen kohottaminen ja korkea-asteen koulutuksen "sosiaalisen ulottuvuuden" vahvistaminen, joka on edellisen välttämätön edellytys.

3.1. Tuetaan uudistuksia politiikkaa koskevan näytön, tulosten analyysin ja avoimuuden kautta

34. toteaa, että mm. Bolognan prosessin seurannassa on osoittautunut, että tarkkailtaessa uudistusohjelman edistymistä suhteellisten yksinkertaisten vertailevien tulostaulujen avulla voidaan saada erittäin hyviä tuloksia ihmisten informoinnissa ja aktivoinnissa, ja ehdottaa, että mainitun kaltaista välinettä ryhdytään käyttämään yleisemmin. Komitea tosin huomauttaa, että jäsenvaltiotason tulostaulu ei useinkaan sovellu kuvaamaan eri alueilla tapahtuvia moninaisia dynaamisia prosesseja eikä siis kaikissa tapauksissa tee oikeutta alue- ja paikallisviranomaisten harjoittamalle politiikalle, varsinkin kun on kyse aloista, joilla niillä on valtaosin tai jopa yksinomaan toimivalta.

35. tukee Euroopan komission suunnitelmaa muodostaa "U-Mapin" avulla selkeämpi kuva korkea-asteen oppilaitosten moninaisista profiileista ja käynnistää "U-Multirank", uusi tuloksiin perustuva monitahoinen luokittelu- ja tiedotusväline korkea-asteen oppilaitosten arviointia varten. Tällöin tulisi huolehtia siitä, ettei korkea-asteen oppilaitoksille aiheudu tästä kohtuutonta hallinnollista lisätaakkaa. Komitea pitää selviönä, että yksi korkea-asteen oppilaitosten luokittelun ja arvioinnin ulottuvuuksista tulee olemaan alueelliseen kasvupohjaan juurtuminen ja sitoutuminen paikalliseen ympäristöön.

36. on hyvillään Euroopan komission aikomuksesta hankkia yhteistyössä Eurostatin kanssa parempia tietoja oppimiseen liittyvästä liikkuvuudesta ja työllistymistuloksista korkea-asteen koulutuksen osalta. Komitea toteaa, että kyseisenkaltaiset tiedot kiinnostavat korkea-asteen opiskelijoita ja korkeakoulututkinnon suorittaneita mutta voivat olla avuksi myös koulujen oppilaille opiskelualan ja -paikan valinnassa.

37. pyytää Euroopan komissiota punnitsemaan huolellisesti, mihin tavoitteisiin se tarkkaan ottaen pyrkii eurooppalaisen korkeakoulutusrekisterin luomisella ja missä määrin muut hankkeet jo palvelevat niitä, ennen kuin se ryhtyy kehittämään mainitun kaltaista välinettä.

3.2. Edistetään liikkuvuutta

38. on täysin samaa mieltä siitä, että liikkuvuuden edistäminen on tärkeää, ja palauttaa tässä yhteydessä Euroopan komission mieleen edelleen yhtä ajankohtaiset huomiot, jotka esitetään komitean 27.–28. tammikuuta 2011 pitämässään täysistunnossa antamassa, lippulaivahanketta "Nuoret liikkeellä" käsittelevässä lausunnossa ⁽¹⁾, tekstijaksossa "Liikkuvuutta edistävät toimet".

39. on lisäksi vakuuttunut siitä, että panostaminen kielitaidon parantamiseen paitsi kohentaa vuorovaikutusmahdollisuuksia myös kohottaa vuorovaikutuksen laadukkuutta, ja katsoo, että Euroopan komissiolla voisi olla tukitehtävä tällä alalla. Komitea muistuttaa unionin monikielisyyspolitiikan tavoitteesta, jonka mukaan kaikkien Euroopan kansalaisten tulisi osata äidinkieltänsä lisäksi kahta muuta kieltä.

40. kannattaa Euroopan komission pyrkimystä helpottaa opiskelijoiden pääsyä maisteriohjelmiin muissa jäsenvaltioissa, sosiaalisesta taustastaan riippumatta, ja vahvistaa, että maisterin tutkintoon opiskeleville tarvitaan lisää taloudellista tukea. Komitea panee merkille Euroopan komission ehdotuksen perustaa yhdessä Euroopan investointipankin kanssa eurooppalainen opintolainojen takausjärjestelmä. Komitea korostaa, etteivät nämä seikat saa johtaa siihen, että liikkuvuudesta muodostuu kaupallinen hyödyke. Kyseisenkaltaisen järjestelmän luomisen pitää tapahtua Erasmus-tapaisten, hyödyllisyytensä jo ajat sitten osoittaneiden apurahajohjelmien täydennykseksi ⁽²⁾.

41. pahoittelee sitä, että kansallisesta järjestelmästä myönnettujen lainojen liikkuvuuden puute muodostaa esteen opiskelijoiden liikkuvuudelle. Komitea korostaa velvoitetta myöntää lainoja ja apurahoja ilman minkäänlaista kansallisuuteen perustuvaa syrjintää.

42. myöntää, että tietyt liikkuvuuden virrat saattavat muodostua erälle maille haasteellisiksi ja tietyissä tapauksissa vielä haasteellisemmiksi erälle alueille. Komitea kannattaa tiettyjen palvelujen tarjontaan oikeuttavissa opinnoissa, esimerkkinä lääketiede, opiskelemaan pääsyä sääntelevien järjestelmien hyväksymistä aluetaso huomioon ottaen, jotta varmistetaan tarvittavat sairaanhoitopalvelut kullakin alueella. Komitea on lisäksi valmis osallistumaan tämän problematiikan seikkaperäiseen analyysiin ja etsimään kestäväällä pohjalla olevia ratkaisuja, jotka tyydyttävät kaikkia asianosaisia ja ovat unionin säännösten mukaisia.

43. on kuitenkin vakuuttunut siitä, että on ryhdyttävä erityistoimenpiteisiin sen varmistamiseksi, että koulutukseen liittyvä liikkuvuus on mahdollista samoin edellytyksin kaikille opiskelijoille riippumatta heidän sosiaalisesta ja taloudellisesta tilanteestaan tai heidän asuinalueensa maantieteellisestä sijainnista.

⁽¹⁾ CdR 292/2010 fin.

⁽²⁾ Vrt. kohta 20 alueiden komitean 27.–28. tammikuuta 2011 pitämässään 88. täysistunnossa lippulaivahankkeesta "Nuoret liikkeellä" antamassa lausunnossa (CdR 292/2010 fin).

44. myöntää myös sen, että tietynmuotoisen, luvakesopimuksiin perustuvan rajatylittävän koulutuksen laadusta esiintyy huolta, ja kehottaa kaikkia jäsenvaltioita ryhtymään tarvittaviin toimiin esimerkiksi jäsenvaltion omien korkeakoulujen sen rajojen ulkopuolella tarjoaman opetuksen laadun varmistamiseksi, jotta jäsenvaltioiden välillä voidaan säilyttää täysi keskinäinen luottamus toistensa oppilaitoksiin.

45. yhtyy käsitykseen, että tutkijoiden rajatylittävän liikkuvuuden tiellä on edelleen lukuisia esteitä, ja kehottaa jäsenvaltioita toimimaan aktiivisesti toissijaisia työehtoja ja sosiaalisia oikeuksia koskevan järjestelyn kehittämiseksi, jotta tutkijat saavat enemmän varmuutta näistä ulkomailla oleskeluun liittyvistä tekijöistä ja tuntevat itsensä siten vapaammiksi osallistumaan rajatylittävään liikkuvuuteen.

3.3. *Tuodaan korkea-asteen koulutus keskeiselle sijalle innovoinnissa, työpaikkojen luomisessa ja työllistävyydessä*

46. suhtautuu strategisen innovaatio-ohjelman hyväksymiseen suurin odotuksin ja toivoo, että prioriteettien määrittelyyn voidaan ryhtyä asiaankuuluvalla ripeydellä kehitettäessä Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituuttia ja perustettaessa uusia osaamis- ja innovaatioyhteisöjä.

47. seuraa kiinnostuneena korkea-asteen oppilaitosten ja elinkeinoelämän välisten nk. osaamisyhteenliittymien kehittymistä mutta aprikoi samalla, eivätkö sentyyppiset yhteenliittymät korkea-asteen oppilaitosten ja voittoa tavoittelemattomien tahojen ja organisaatioiden välillä voisi olla myös järjestyviä ja suorastaan välttämättömiä. Komitea viittaa tässä yhteydessä esim. Euroopan unionin kohtaamiin haasteisiin: väestön ikääntyminen ja nuoren väestön osuuden pieneminen, monikulttuurinen yhteiskunta, ilmastonmuutos yms.

48. on tyytyväinen Euroopan komission aikomukseen kehittää harjoittelujen laatukehys ja katsoo, että Euroopan komission ja jäsenvaltioiden valtakunnallisten, alueellisen ja paikallisen tason viranomaisten tulee keskittää jatkossa huomionsa kehyyksen täytäntöönpanon aktiiviseen tarkkailuun. Ehdotetun Euroopassa tarjolla olevien harjoittelumahdollisuuksien keskitetyn foorumin perustaminen voi tarjota erinomaisen keinon päästä tutustumaan tarjolla oleviin harjoittelumahdollisuuksiin ja kannustaa nuoria hakemaan harjoittelupaikkoja muista jäsenvaltioista.

3.4. *Tuetaan eurooppalaisen korkea-asteen koulutuksen kansainvälistymistä*

49. on Euroopan komission kanssa samaa mieltä siitä, ettei kansainvälistyminen ja rajatylittävä yhteistyö voi pitäytyä pelkästään Euroopan unionin alueella ja että sen ulkopuolella avautuu uusi mahdollisuuksien maailma. Komitea tähdentää tässä yhteydessä erityisesti sitä, että EU:n ulkorajojen yli toisiinsa rajoittuvien alueiden välillä on valtavasti yhteistyöpotentiaalia. EU:n tulisi edistää eurooppalaisten korkeakoulujen yhteistyötä kolmansien maiden korkeakoulujen kanssa, jotta muun muassa vahvistettaisiin niiden hallinnointia ja koulutusohjelmia hyödyntämällä tähän tarkoitukseen eurooppalaisten oppilaitosten hankkimia kokemuksia. Siksi on edistettävä opiskelijoiden ja opettajien liikkuvuutta ja vaihtoa raja-alueiden ja niihin rajoittuvien unionin ulkopuolisten naapurimaiden korkeakoulujen kesken hyvien käytänteiden viennin tukemiseksi.

50. odottaa kiinnostuneena konkreettisempia ehdotuksia siitä, millä tavoin Euroopan komissio aikoo tukea eurooppalaisten korkea-asteen oppilaitosten kansainvälistymisstrategioiden laatimista ja kehittämistä, ja on vakuuttunut, että Euroopan komissio käynnistää aiheesta vuoropuhelun kaikkien asiainosaisten kesken. Komitea huomauttaa, että myös alue- ja paikallisviranomaiset on pyydettävä mukaan tämentyyppiseen vuoropuheluun, koska korkea-asteen oppilaitosten kansainvälistymisstrategiat ja niiden sijaintialueiden kehittämisstrategiat ovat useissa tapauksissa tiiviissä vuorovaikutuksessa keskenään.

3.5 *Lisätään EU-rahoituksen pitkän aikavälin vaikutuksia ja täydentävyyttä*

51. on mieltynyt ehdotukseen vahvistaa nykyisten yleissivittävä ja ammatillista koulutusta sekä nuorisoa koskevien ohjelmien rahoitusta vuodesta 2014 lähtien, yksinkertaistaa niiden hallinnointia ja jatkaa niitä "Yhteinen Erasmus" -ohjelman puitteissa. Komitea toivoo, että tämä uusi ohjelma paitsi laajentaa myös syventää laadullisesti erilaisia keskinäisen vaihdannan ja yhteistyön muotoja.

52. on aivan yhtä mielissään Euroopan komission ehdotuksesta koota unionin nykyiset tutkimuksen ja innovoinnin ohjelmat uuteen "Horizon 2020" -ohjelmaan.

53. tarjoaa – kun muistetaan alue- ja paikallisviranomaisten tiiviit yhteydet korkea-asteen oppilaitoksiin – Euroopan komissiolle niiden tuen kannustettaessa korkeakouluja käyttämään "Yhteinen Erasmus" ja "Horizon 2020" -ohjelmien tarjoamat mahdollisuudet täysimääräisesti edukseen.

54. huomauttaa aiempien lausuntojensa tapaan, että sijoitettaessa olemassa olevia ohjelmia mainittuihin uusiin ohjelmiin tulee olla kyllin huolellinen, jottei nykyisten ohjelmien arvokkaita elementtejä menetetä tämän uudelleenjärjestelyn yhteydessä.

55. pitää perusteltuna Euroopan komission esittämää kytköstä yhtäältä (korkea-asteen) koulutuksen ja toisaalta EU:n koheesiopolitiikan, Euroopan aluekehitysrahaston ja Euroopan sosiaalirahaston välillä. Jotta edunsaajat käyttäisivät mainitut varat mahdollisimman tehokkaasti ja tuloksetkaasti, komitea pyytää Euroopan komissiota etsimään aktiivisesti eri jäsenvaltioista ja alueilta hyviä käytänteitä ja tekemään ne laajalti tunnetuksi.

3.6. *Seuraavat vaiheet älykkään, kestäväpohjaisen ja osallistavan korkea-asteen koulutuksen edistämiseksi Euroopassa*

56. uskoo, että Euroopan komissio jatkaa suuresti arvostettua vuoropuhelua kaikkien asiaankuuluvien toimijoiden, myös alueellisten ja paikallisten viranomaisten, kanssa, kun se määrittää konkreettisia ohjelmia ja toimintalinjoja.

57. panee merkille ehdotuksen korkean tason ryhmän asettamisesta analysoimaan korkea-asteen koulutuksen nykyaikaisamisen kannalta keskeisiä aiheita ja odottaa, että Euroopan komissio ottaa tarkasteltavana olevassa tiedonannossa hahmotellut erityiset haasteet riittäväällä tavalla huomioon puheena olevan ryhmän kokoonpanosta päättäessään. Komitea pyytää, että se saisi edustuksen korkean tason ryhmään.

58. kehottaa Euroopan komissiota nykyaikaistamissuunnitelmaa laatiessaan huolehtimaan tarpeellisesta synergiasta kaikkien tämän suunnitelman kannalta oleellisten lippulaivahankkeiden välillä ja ottamaan siinä yhteydessä huomioon mm. lausunnot, jotka komitea on niistä antanut.

Bryssel 16. helmikuuta 2012

*Alueiden komitean
puheenjohtaja*
Mercedes BRESSO
